

Cotisațiunile, abonamentele și
orice cereri relative la expediție
precum și chestiunile privitoare la
redacție, se trimit pe numele ca-
siorului G.H. NICOLAU, directo-
rului școlilor de băieți No. 3 Piatra-N.

ABONAMENT : Inveștitori și
institutorii din alte județe precum
și persoanele cari nu-s în corpul
didactic, vor plăti ca abonament
4 lei pe an
Abonamentul se va plăti înainte.

„PROPĂȘIREA”

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

JUDEȚUL NEMȚU

APARE ODATA PE LUNA

Anul IV. Piatra N. 15 Decembrie 1899 No. 3.

Lecție de Aritmetică

Predarea unei probleme compusă

CLASA III PRIMARĂ

PLANUL LECȚIUNEI

Sfaturi privitoare la *disciplină*.

I. a) Vom deslega, împreună, o problemă.

b) *Inproștarea cunoștințelor necesare*. Care e uni-
tatea principală de greutate? care dintre multiplii
gramului este cel mai usitat în practică. Cum se înmulțesc
două numere întregi? cum se face adunarea numerilor
întregi?.

II. 1) *Enunțarea problemei și scrierea ei pe tabelă, de către învățător.*

„Care este greutatea unei cutii, care cuprinde 37 bucăți de săpun, cântărind fie-care 5 Kgr. ; știind că cutia goală cântărește 14 Kgr. ? “

2) *Se repetă enunțul problemei de către un școlar.*

3) *Analiza problemei.* a) *Analiza logică (reală).*

Din ce se face săpunul? La ce se întrebuițează?

b) *Analiza numerică (aritmetică).* 1) *Resonamentul asupra raporturilor numerice.* Se provocă școlarii, să observe că pentru a afla greutatea bucăților de săpun, au a înmulți 37 cu 5 ; iar pentru a ști greutatea totală a cutiei, vor aduna greutatea săpunului cu greutatea cutiei, când e goală.

2) *Rezolvirea propriu zisă:* a) oral; b) în scris.

$$\begin{array}{r} 1) \quad 37 \times 5 \\ \quad \quad 5 \\ \hline \quad 185 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 2) \quad 185 + \\ \quad \quad 14 \\ \hline \quad 199 \end{array}$$

Notă. Întăiu se vor înșira lucrările, apoi se vor efectua.

4) *Resumat.* Învățătorul provocă pe școlari, să spună în limbaj sigur și corect, tot mersul rezolvărei, încheind cu următorul.

Respuns, Am aflat că greutatea totală a acelei cutii este de 199 Kgr.

III. Li se dă din aritmetică, o problemă analogă cu cea deslegată aci, pentru a o lucra acasă.

N.B. *Generalizarea* nu se poate face de cât după rezolvirea mai multor probleme compuse, adică după un șir de mai multe lecții. Atunci se conduc școlarii, să observe cum se deslăgă ori-ce problemă compusă.

„Acastă lecție a fost ținută la școla primară de băoți, Mihail Cogălniceanu“ din strada Română Iași, de cătră

Vasile Costăchescu

*Invățătorul comunei Șoldănești Cot.
Hârtoș, Jud. Suceava*

Iași, 20 Octombrie, 1899.

P. S. Presentul plan de lecție e o copie fidelă de pe acel prezentat, la examenul de definitivai, ce am depus în Octombrie, 1899.

V. C.

Sentimentul moral și religios

Inima o privită ca sediu al sentimentilor, fie ele de ori ce fel.

Sentimentele sunt de mai multe feluri: sentiment moral, religios, de adevăr, patriotic, național, etc. etc.— Tôte presintă importanță pentru ori-cine și tôte trebuie cultivate în școlă, li trebuie revedută baza, li trebuie dată o direcțiune bună ca în urmă să se pôtă desvolta angure, servind viitorilor cetățeni ca niște lumini conducetore în viața de tôte zilele.

Dintre tôte sentimentele, mi se pare, că cel de mai mare valoare este sentimentul moral și de aceea m'am hotărît să vorbesc în scurt despre el.

De alt-fel fie-care reflectând recunoșce, că în dopul pomelnicului de sentimente trebuie să stea senti

mentul moral.

Sentimentele în general sunt privite ca elemente psihice, dar ele nu se pot defini. Se pot arăta însă împrejurările în care ele se produc. Cetim de ex. prin gazete, că Bourii au învins pe Englezii. Noi cunoștem scopul urmărit de Englezii în acest război, știm că micul stat al Bourilor n'a dorit să fie măcelul și vărsarea de sânge ce este, că dînșii în acest război au rolul unei privighitorii, care se luptă cu un vultur, ce ar voi s'o sugrume, să-i iea cuibul cu pușori cu tot.

Cetind acestea, se naște în noi o stare sufletească, se naște o bucurie, că dreptatea celor mici, că dreptul lor la viață liberă a eșit de-asupra.— De-am ceti că lucrurile s'au petrecut contrar s'ar naște în noi părere de rău, s'ar naște o stare sufletească protivnică celei dintei.— În aceste împrejurări vedem că se naște în noi două feluri de stări sufletesci: una de plăcere, de bucurie și alta de neplăcere, de durere.

În loc de definițiunea sentimentelor se poate dice, că *ele sunt diferite stări sufletesc ale noastre*. Nici vorbă, că, ori-cine e sănătos la minte caută a avea în viață cât mai multă plăcere, bucurie, satisfacțiune— și dacă câte odată are și neplăcere ori durere, apoi acestea nu le-a căutat dînsul, ci întîmplător a dat peste ele.

Starea sufletească pe care omul o caută, voesce s'o păstreze mult timp și s'o mărească *se numește plăcere*; iar aceea staroa sufletească pe care omul caută a o înlătura, a o micșora *se chiamă durere*. Prima stare sufletească incontestabil lucru că dă putere și mărește activitatea noastră psiho-fizică, iar a doua scade energia, aduce bătrînețe timpurie și micșurează activitatea.

Sentimentul moral cu atât e mai perfect cu cât presupune o stare sufletescă pricinuită de binele, de fericirea întregii societăți.

Sentimentul moral ne face a ne crede în nisce lumi cu totul ideale, perfecte, fără dureri, fără egoism și reutate.—

Nu-i de ajuns, în înțelesul adevărat al sentimentului moral ca cine-va să se bucure sau să se întristeze de binele sau reul ce cade pe un individ, națiune sau societate; dar chiar trebuie fie-care să se conducă în activitatea vieții, așa fel ca să producă bine, fericire și nici de cum ne fericire ori rău cui-va.

Deci ultima perfecție a sentimentului moral e *altruismul*.

Dacă sentimentul moral la individ și omenire e ceva atât de sublim și de neprețuit, ore de când începe a se desvolta ?

La această întrebare putem răspunde, că omul când apare în lume vine și cu materialul, cu stratul necesar în care se va clădi, se va desvolta și va trăi sentimentul moral;— iar la omenire dînsul s'a desvoltat treptat, treptat.—

Sentimentul moral e mai puțin perfect la vrîsta tinăără, el a fost slab de tot la începutul societății.

Multe lucruri, cari altă dată, în timpuri bătrîne de tot, erau morale, astă-dî sunt imorale.— Sentimentul deci o și el supus evoluțiunei.

Sentimentul moral este un produs al educațiunei din familie și societate. Familia și societatea cu rătăci, ne dreptăți, etc. produc în indiviții lor sentimente morale de prăstă calitate, numai imitație de senti-

ment moral.

Mai scim, că în timp când se pune baza sentimentelor la micii copilași ei stau la casele părintești și chiar de când încep a veni la școală și până termină cursul, mai multe ore stau în familia lor de cât în școală.

Așa fiind, de sigur că nu școla pune primele baze ale sentimentelor, ci familia; iar școla nu face altceva de cât revede acele baze, le mai îndreptăză, li dă o bună direcție spre dezvoltare pe cât e posibil și unde nu reușește vina nu e a școlei, ci a familiei; căci odată pusă o bază rea a sentimentilor cu greu se poate îndrepta. Unde trebuie să mai adăugăm, că totă munca școlei poate în unele cazuri să fie contrazisă de exemplele rele din familie fără să mai ținem cont că sentimentele ca ori-ce calitate să moștenesc de cătră copii de la părinții lor.

De aceea am zis că sentimentul moral e un produs de doi factori, un produs al familiei și societății.

Să nu se credă că prin acesta am voit să zic, că școla nu contribuie la formarea sentimentilor.

Evenimentele, descoperirile, lucrurile, etc. cu tendință de a produce bine în societate sunt aprobate de sentimentul moral, cele contrare sunt desaprobatate. Cele dintei se numesc drepte și cele de al doile nedrepte.

Sentimentul moral conduce voința și activitatea noastră în viață și ori de câte ori producem bine ori-cui dicem că ne-am împlinit datoria, conștiința noastră e împacată; și contrar avem remușcarea sau musturarea eugetului.

Ţerice de acei indiviđi. cari au sentimentul moral

desvoltat și care contribuie la desvoltarea sentimentelor largi și umanitare și ale celor cu cari trăiesc împreună.

Voința și activitatea noastră nu sunt dirijate numai de sentimentul moral, ci și de rațiune.

Voința și activitatea noastră cu urmările lor sunt nise produse ale factorilor, sentiment și rațiune.

Produsele cu atât vor fi mai escelente cu cât va fi fost armonie între sentiment și rațiune.

De multe ori acești 2 factori ar voi să procedă la determinarea individului spre a face ceva, singurateci și din cauza acestei aplecări se nasce între ei o luptă strașnică, care se termină cu înțelegerea că ambii să lucre egal, dacă nu mai mult rațiunea spre a determina pe cine-va ca să facă cutare sau cutare faptă.

Opus sentimentului moral e egoismul.—Acest reu sentiment îl au acei oameni cari nu doresc de cât binele și fericirea lor și care rămn reci față de binele, fericirea sau durerea altora.—Inclinarea spre egoism e în firea omului, dar unde vom vedea căși arată colții trebuie luptat din toate forțele noastre pentru înăbușirea lui.—Nu-i buruienă mai rea, care să înădușe mai reu sentimentele de cât egoismul.

Lupta pentru stărpirea lui cu atât e mai nobilă cu cât scopul e mai măreț, cu cât buruiena e mai rea și mai grea de plivit. Acest sentiment, egoismul, de o îngustime incalculabilă face pe acei nenorociți, cari i-au cădut jertfă să fie priviți de cei-l'alți ca nise lupi în pei de om.

Nu'mi trece prin minte că cetitorii vor lua în nume de reu ceea ce voi spune despre sentimentele religioase, căci cestiunea n'o tratez cu tendință speculativă, ci numai din punct de vedere teoretic.

Alții au tratat'o cu o compentință incomparabilă, eu pe cât pot.

În natura mare omul a căutat și caută a-și da, pe cât pôte, socotelă de cele ce se întâmplă în jurul său.—Tendință destul de nobilă și frumoasă.—Multe fenomene, unele mai diverse ca altele, dînsul caută a și le explica după puterile sale.

Pricepînd sensul fenomenelor naturale cele mai ușore a avut mulțămire sufletescă, a capatat curaj, a încercat lucrul mai departe a-și explica și fenomenele mai grele, de natură mai ascunsă.

Pe unile din ele și li-a explicat, dar altele i-au rămas nepricepute, s'a lovit de sensul lor ca valurile mării de stîncile urieșe.

Atunci și numai atunci omul a recunoscut sau s'a vedut slab și neputincios față de natură și fenomenele ei.

Cu toate aceste n'a voit să rămână în această stare și tot în scop de a avea o mulțămire de sine a atribuit sensul, natura intimă a acelor grele fenomene unei ființi a tot puternice de a cărei forță depindem noi viețuitoare infinit de mici și de-o di.

Și dacă s'a ajuns aci, adecă de îndată ce omul slab față de natură a ajuns a admite, că noi atîrnăm de a tot puternicia unei ființi supranaturale, de sigur cu acelei ființi a trebuit să i se dea și închipuite calități întocmai ca la ființele pămîntesci.

A trebuit deci ca bietul om să aibă încredere ori

neîncredere în dispozițiunile, în bunătatea planurilor ori a intențiunilor ei față de noi.— Când în viață a îndurat necazuri, nevoi și nenorociri, acestea le-a atribuit relelor dispozițiuni ori intențiuni ale atot puterniciei, contrar le-a privit ca plecate din bunile intențiuni din grația ființei supranaturale.

Și acest sistem a ajuns până acolo în cât oamenii înapoiți nu mai caută și nici nu se mai năcăjesc a-și mai explica aproape de loc evenimentele cele mai simple prin natura lor, ci numai atribuindu-le a tot puterniciei.

Și acest fapt de sigur că constituie, așa dicând, un abuz, o nepoliteță de a arunca pe spinarea ființei supranaturale atâtea greutăți, atâtea fenomene din cari unele destul de elementare.

Prin urmare bazele sentimentului religios sunt: a) *conștiința slăbiciunii noastre față cu o forță a tot puternică de care atărnăm noi piticii* și b) *încrederea în dispozițiunile ori intențiunile acelei ființe față de noi.*

Sistemul pomenit al explicării fenomenelor a făcut ca oamenii să se împartă în 3 colosale grupe și anume: unii care atribuesc atât nenorocirile, necazurile cât și plăcerile, fericirile numai bunilor intențiuni ale Țeului; alții atribuiu și atribuesc totul numai relelor intențiuni ale Țeului și în fine din aceste 2 grupe s'au găsit unii cari atribue relele, intențiunilor rele ale Țeului, și fericirile, bunelor intențiuni ale ființei supranaturale.— Aceștia nu format o a treia grupă urmând o cale medie față de cei din ambele grupe precedente.— Aici e începutul religiunilor optismiste, pesimiste și mixe.

Din cele expuse reesă, că doue trebuinți sufletesci

au determinat pe oameni a recurge la închipuirea unor ființe vii, supra naturale, cari cârmuesc lumea.

Acele 2 trebuințe iată-le: a) *necesitatea omului de a-și explica natura și fenomenele ei* și b) *neputința de a supune și întrebuința fenomenele naturei după dorința și interesul său.*

Când omul a avut nevoie de a-și explica natura cu fenomenele ei, nici vorbă că în neputința lui n-a atribuit totul intențiunilor Deului. Când a avut nevoie de a face o lucrare ôre-care, când a voit să supună spre folosul său un fenomen al naturei, a făcut apel numai de cât la puterea Deului; rugându'l spre a'l ajuta să ajungă la scopul dorit.

Omenii, cari stau rău intelectualicesce au mers cu lucrul până la erezū, la superstiții.— De datoria noastră este a căuta, ca în școlă să desbrăcăm pe copiii de superstițiile cu care vin de-acasă, cultivând și dând direcția bună sentimentului religios, ca ast-fel să rămână a fi în viitorii cetățeni *curat* ca cristalul de ghieta.

T. V. Ungureanu

STĂRI SUFLETEȘCI

Deprins, încă din copilărie, a trăi veșnic numai în tovărășia impresiunilor, simțirilor și suferințelor mele, nebătându-și capul nimeni de a căuta să le modifice, pe cele dintăiu, sau să le aline, pe cele din urmă; prea necioplit—mai târziu—pentru a mă risca între atâtea și atâtea personificate distincțiuni sociale, ce dilnic vedī reserind ici și colea: Când lângă postavul verde, consultând cu nesațiu cele 52 volume ale enciclopediei universale; când la teatru ori la preumblare—centre de gravitate cu nelipsiții sateliți—când la

grădină etc.—stele sau comete—după cum au sau nu au codă ca`acea a Bielei,—vaporōsa și scānteitōre spaimă a lumii; necioplit selbatec, așa cum singur îmi dîseîu, nu e de mirat că să fiu lipsit de prietenî; dōr dacā vre un urgisit ca și mine de mai vine să împartă pustia-mî singurate, tulburată dîlnic de necaz și suferință, ôspeți nepoftiți, dar veșnic nelipsiți din casă, de la masă; impuși prin statornicia și buna credința, cu care nu mē părăsesc

Când găsești pe un cine-va care să-ți bată 'n ușă, pe vreme bună sau rea, macar că scie ce musafiri găsești în năuntru, când ani și ani guști, împreună cu sermanul urigisit ca tine, din ace'ași pahar—dulce sau amar—arare ori dulce și fōrte adese ori amar—când anî și anî omori în aceiași tovarășie ciasurile lungi ale noptilor nesfârșite de ornă, când cu acelaș tovarăș depeni analiza și clădesi sintesa tuturor celor simțite sau întămplante, lui ori ție, când alături de aceiași ființă ridi —de bucurie ori necaz—și plângi—de durere sau înduioșare—nu-ți mai rămâne, ție; nimic strein din cele ale inimii lui, și lui, din ale tale.

Văjia groznic crivețul și troienele de ninsōre dau tărăcole, mutându-se din loc în loc, neîmpacate și neastămpărate, parcă nu le mai plăcea lumea, nu-și mai găseau salașul: o noapte 'ngrozitōre de Decembri, cu nori groși, curî necontentit își destrămau sdrențele înghețate, scuturate și aruncate de criveț dintru'n loc în altul.

În fața focului, duși pe gânduri. abia schimbam câte o vorbă, parcă de-a sila. Ne cuprinsese o jale și tăcuți priveam . . . nu sciu unde.

Cele întâiu, mē smulsiu gândurilor și căutaiu să scu-

tur această toropelă durerösă ce ne apăsa. Și pentru că în dosul ei, vedeam și la prieteul meu—după cele ce se petreceau în mine—un lung șir de amintiri dureröse ; încercau să-î mut gândul, să-i prefac puțin cheful și începui să-î vorbesc—cam șilit și fără legătură—de una și de alta, vrând ca o dată cu dânsul să mai încălcesc și la mine firul negru ce se tot depana în minte-mă.

Il mai desmorții puțin: și încetul cu încetul, când unul când altul povestind, ajunserăm departe, departe, în adâncimele trecutului: patimi câte !! ici coea câte o aparițiune mai senină, care ne mai încăldea inima, ne mai înveselea un minunt, lăsându-ne pe urma-î jale dorului, ca de un lucru care a fost, dar nu mai este și nici mai pöte fi . . . fel de fel de împrejurări, peripeții: ici dovada de bunătate, de caracter, tocmai de la cine nu era de așteptat; mai departe . . . prietenie și alături cu ea ingratitudinea; mai pe urmă ilusia cudecepțiunea după ea și câte altele; până ce ajunserăm la afecțiunea adevărată, sinceră, desinteresată.

Ca tot deauna—când aseminca chestiune era pusă pe tapet între noi—se cită cu dragoste și nemărginită părere de reu un nume, numele unuî prieten mort, și asupra persoanei lui alunecă mult timp vorba. Între altele îi diceam tovarășului meu, că câte o dată așa mă fură ^{cu}gândul—mai cu seamă că mult timp am trăit depărtați unul de altul—încât mi se pare că nu e mort și la cea întâiă ocașie am să-l întâlnesc, ca în trecut.

—Eu, îmi dice amicul, am o simțire ca totul contrară și-mă cită și el un nume—mie, din potrivă, mi se pare că acest om, care trăesce, pe care-l ved, îl întâlnesc. îi vorbesc, *e mort*. Cum ți se pare? Ce vrei, il credeam așa

de bun, așa de neînstare a face un rău cuiva—și mai cu samă mie — îl credeam marimos, desinteresat și sincer! Astă-dî nu o mai cred, mai mult: amarul înșeleciunei s'a strecurat adânc, foarte adânc în inima-mi; căci una câte una mi-au otrăvit sufletul, picăturile de venin, cu care dilnic, atîta timp m'a hrănit mâna amică și mult iubită, pe care o strîngeam cu dragoste și încredere nefermuriță.

Și totuși, nu știu cum se face, mi se pare că *acesta*, nu *acela* mi le-a dat; căci cu o îndrăzneală bolnăvicioasă mintea mea dualizază această persoană: este una, care trăește și'n sarcina căris cade totul; iar cea din trecut, cea pe care am cunoscut-o, sau mai bine dis am crezut-o altfel, aceea e mortă, neatinsă, nepătată și ei i-au rămas afecțiunea, încrederea și tote amintirele-mi.— Adese ori și trăsăturile feței dispar, atunci cel în viață, cu atît mai mult, e altul, cu totul altul.

Câte odată, din potrivă: figura evocă pe mortul, care vine în ajutorul celui viu, căutând, pareă, a-i micșora greșelele, a-i expia pacatele. Nici într'un chip însă, aceste două individualități nu se contopesc și relele unuia nu pot întuneca bunele celui alt.

Nu e o stranie stare sufletescă acesta? Nu-ți pare că vezi petrecându-ți-se sub ochi, unul din acele fenomene de nenorocite stări cerebrale, descrise de Maupassant, cărora la urmă a cădat el însuși jertfă? Și cu toate aceste așa e, o simt și resimt neconținut.

— Dragul meu, nu vîd nici o disechilibrare cerebrală în modul tîu de a simți. Un lucru numai: în loc să dici că dualizezi o individualitate, dă-mi voie să-ți spun că nu faci de cât să personifici o simțire adîncă, sinceră și rău împărtășită. Mă explic:

Scindarea ce faci în aceeași persoană, este un fel de mângăere sufletescă, pe care inconșietți-o aduci: ai crezut că felul tău de a simți, increderea ta orbă, necondiționată, o vei găsi și'n alții și când atât timp ai crezut pe un om că e ca tine, nu-ți mai venia să crezi — ori cât ai fi suferit — că e alt fel; realitatea însă îți dovedea contrarul, în timp ce convingerea ta trecută își ridica sus și tare glasul. Atunci ai îngropat ilusia și credința plângându-le pe mormint și acestea ți-au dat pe mortul tău, care nu e, nu poate fi alt ceva de cât ilusia, idealul tău, increderea inimii tale oneste; iar cel alt, care trăesce, este *omul*, pe care ai îl ved neimpodobit de frumoșele tale simțiri; căci știi o, că cel mai strelucitor nimb ce se poate arunca asupra unei persoane, asupra căria căutătura noastră fizica și sufletescă se îndreptă, este nimbul propriilor noastre sentimente. Vântul decepțiunii imprăștiindu-l, omul rămâne în totă golicea patemilor lui, neindosite de nimic și foarte clar vizibile, ochilor noștri, de astă dată.

N'aibi grijă - veșnic starea ta, presupusă de tine nevropată — te pune pe căi greșite, nu vei ajuage nici odată a fi persecutat de un invisibil, care să-ți beie apă din pahar și să-ți întorcă, cu nevedută mână, foile cărților, și nici îți vei vedea mobilile plecând una câte una din casă, ca nenorocitul de care-mi amintiseși; trebuie însă să pricepi, odată pentru totdeauna, că nu poți cero de la alții cea ce simți tu.

Dacă am fi mai puțin bursuci, dacă am lega mai lesne prieteșugul — după cum se obișnuesce adă — atunci de sigur — și în foarte scurt timp — am avea un cimitir întreg de morți, purtându-și corpul pe pământ, cum imi diceai mai adinea-orea; căci ce vrei? tote'n lume se invecchesc și sunt supuse

schimbărei; iar dacă sufletul tău se'ndărătuiesce și protestează, atunci pentru fie-care iluzie, aspirație sau ideal, să-și sape câte nu mormint.

În tot cazul însă, îți dau un sfat—câte nu mi-ai dat și tu mie!! Lasă-ți inima rătăcită în greșitu-î dualism, feresce-te de a te convinge pe deplin că mortul n'a existat și mai cu samă nu-î da voie să pledeze cauza celui viu; căci temă mi-e, că venind față în față, vei ierta viului pentru hatărul mortului și în acel caz, nu voiui mai găsi pote cuvinte și argumente, pentru a-ți clarifica noua stare sufletească ce-ți vei crea.

Orivățul urla, focul se stinsese aproape, aruncând o rață dogorită pe obrazul prietenului meu tăcut. Îl priviam și zăream lacrimă, ce-î se furișase pe la cîoda ochiului și aluneca ușor pe obraz. Era ea ore cea din urmă lacrimă vărsată pentru cel mort? Îl convinsesem? Cine scie!

Și pentru întâiași dată ne despărțirăm, fără că să-mi spuc lamurit cea ce se petrecea în sufletul său.

ZOREA

IMPĂRĂTUL MÂNĂ DE FER

(Poveste)

Era odată, în vremea de demult, când traiul era mai lesnicios și viața mai dulce; iar ómenii nu păreau așa de rei și pizmătăreți, ca își pe care i-am apucat noi; era un împărat mare, puternic și așa de bogat. de

nu-și mai scia numărul moșiilor și a țerilor ce stăpănea, că încotro te întorceai, tot de avert de a le lui te împedea și numai de supușii lui dai.

Nu-î ajungea însă cât avea și mereu căuta ca mai mult să aibă, prădând, jefuind și nedreptățind pe imperații vecinî și pe orî cine-i ieșia în cale. Și când își croia câte un plan, când își punea în cap ceva, apoi să te ații: așa trebuia să iasă, cum vrea el; căci cine era în stare să se măsure cu dânsul? Pe ce punea el mâna era bun pus, a lui era, lui trebuia să i se plece. Nimic nu-i scapa din ghiare, orî să-i trecă printre degete, și de acea ômenii de pe acele timpuri, îl porecliseră „*Mână-de-fer*”; iar el se fălea de această poreclă, care-î arăta nu numai puterea, dar și neîndurarea de care era stăpânit.

Acum le isprăvise toate, nu-î tienea imperația lui Viorel-imperat, pe care în mai multe rînduri îl tot hărțuise, dar nu fusese chip să-l supună; că de și imperația lui Viorel era mai mică de cât a lui Mână-de-fer, nu se putea lua cu ună cu două, fiind că Viorel cel păsuitoar și blând era foarte mult iubit de supușii lui, care la o împrejurare grea sariau cu inima și sufletul —nu numai cu arma—ca sa-și apere imperatul. Și de ar sci astă-đi imperații, că dragostea supușilor este ceea mai puternică armă în potriua vrăjmașilor, apoi ar fi mult mai bine de norode și n'ai vedea de cât dușmani repuși; ba pote că s'ar isprăvi odată cu atâta armată și resbôie, și Dômne, bine-ar mai fi pe lumea cu sôre!!!

Cea ce-l făcea mai mult pe Mână-de-fer să urască de môrte pe Viorel, era fata lui cea frumôsă, de i se dusese vestea 'n lume, pe care mulți feciori de impe-

rat o ochiaiu și o pețiaiu, dar Viorel, tot cu vorbă blândă și prietenescă îi amână pe fie-care, spunându-le că fata fiind încă prea tinără, nu se îndură să se despartă de dânsa, dară cu timpul va vede. Când însă trimise și Mână-de-fer să pețiască pe Viorica — așa o chema pe pe fata lui Viorel — ea se rugă de tatăl ei, s'o lese să deie singură răspunsul și pofțind la dânsa pe trimișii lui Mână-de-fer, care credeau că de sigur Viorica are să le fie îperătesă, le dise:

„Spuneți stăpânului vostru, că mâna mea e prea slabă, pentru ca să am curajul de a o pune cu încredere în *mâna lui de fer*, sufletul meu e prea blând, inima mea prea milosă, ca să se potă încrede și uni pe vieță, cu un crud și pizmatareț ca dânsul; și cât a fi așa cum este, nimeni pe lume nu-l va iubi și nu cred să-și gasască soție cu una-cu doue. Stăpânul vostru să-și amintescă o dicetore femeiască! „Mai bine să 'nting în sôre și să me uit la sôre, de cât să 'nting în unt și să mă uit în pământ.“ Și pământul, nu e mai negru ca sufletul lui Mână-de-fer!! Spuneți-i că mai bine m'ași împăca cu urșii și lupii în pustietățile pădurilor, de cât în strelucirile palatului cu un reu și căinos la suflet ca dânsul. Dar așa să-i spuneți, cuvînt de cuvînt!!“

Trimișilor li se făcu chica măciuceă, numai gândind la furia lui Mână-de-fer și începură a ruga pe Viorica să se mai sfătuiască cu gândul, creșend că pote . . . pote; dar ea nici că voi să-i asculte și răspunsul dat, răspuns remase, așa cum spusese ea la început.

Când auzi Mână-de-fer de vorbele fetei lui Viorel, se învineți de mânie și ochii prinsoră a-i arde în cap, ca doi cărbuni din iad. El poronci ca în trei zile totă împărăția să'i fie

inarmată și în picioare ca să pornescă împotriva lui Viorel, pe care-și pusese în minte să-l amestece cu pământul, să-i iei împărăția; iar Viorica—vrând ne vrând—să-i fie soție.

Și așa s'a ridicat Mână-de-fer, cu oște câtă frunză și ierbă și a pornit asupra lui Viorel, ai cărui supuși, cumic—cu mare, ieșiseră la luptă ca să-și apere țara și pe împăratul lor cel milostiv și bun; dar cum să se măsoare o mână de omeni cu un puhoiu de oște, care avea în capul ei pe neîmpacatul Mână-de-fer, turbat de mânie și insetat de resbunare? Ostea lui Viorel a fost înfrântă, dar și din oștea lui Mână-de-fer,—mai bine de jumătate, a rămas să guste țărâna împărăției lui Viorel, să vadă cât e de bună. Puținii, câți mai rămăseseră din voinicii lui Viorel, alergară să încunjure pe bunul și iubitul lor împărat, notariți să-l aperse până ce ghiara lui Mână-de-fer le-a storcea cea din urmă picătură de sânge.

Pentru ca să resbată până la Viorel, mulți oșteni de-ai lui Mână-de-fer au mai căzut! dar ce'i păsa lui? să-și facă gustul: atâta scia, atâta voia!!.

În sfârșit Mână-de-fer resbătu, calcând peste morți, înotând în sânge, întovărășit de blestemele și scărășniurile de dinți ale sarmanilor ostași cari-și dădeau duhul sub călcăiul lui, până în palatul lui Viorel, înaintea căruia stătea îngenuchiată frumoasa Viorica, care-i ruga s'o lese să se jertfescă, luând de soț pe Mână-de-fer, numai ca se scape cu viață el și împărătesa. Dar Viorel și soția lui nu se învoiau, ci cu lacrimi în ochi cătau a-și ridica copila, împotrivindu-se din resputeri la o asemenea jertfă.

—Mai bine să murim cu toții la un loc, de cât să

începi, tu, floricea tatei, în mâinile acestui câine turbat, care stă gata să ne sfâșie.

Aceste vorbe le auzi, intrând, Mână-de-fer. Buzele-i se albiră de spume, ochii îi sticliră de patimă, iar dinții îi scrâșniau de turbare și aruncându-se asupra-le:

—Așa? . . . și acum tot îndrăznești îmi sunteți?! și scoțind junghiul îl implânta în inima lui Viorel, urlând: „Du-te de ingrașă pământul împărăției tale pustiite, care de azi înainte a mea va fi“ și neuitându-se macar la împărătesa, care cu mâinile ridicate spre cer căduse în genunchi înlemnită de groză și durere, apucă cu furie pe Viorica, care se agățase de brațul lui inarmat, cercând să-l oprească și târind-o voia s'o ieie cu dânsul. Atunci sermana împărătesa se aruncă ca o leoică, își prinse în brațe copila și începu să se lupte cu Mână-de-fer.

—Ci fugi de aci nevrednic'o! că mâna mea nu vrea să se mârșăvască cu sânge de muere!

—N'ai s'o ieii, nu! cât voi fi cu dila“ și brațele împărătesei strângeau din ce în ce mai tare pe Viorica, care nu mai era în stare să-și deie samă dacă visază ori e trează.

—Ce? te pui cu mine? Nu scii că mă chemă Mână-de-fer? Ei atunci fie-ți pe voie“, și-și implântă până în plăsele cuțitul în peptul împărătesei, care cădu la pământ; dar înainte de a ieși Mână-de-fer, târind pe Viorica, împărătesă se ridică sprijinindu-se în mâna stânga, iar cea dreaptă o întinse amenințător asupra neinduratului calău.

—*De-fer* să-ți fie mâna!! și blestemul să ajungă pe toți cei de partea bărbătescă, care se vor nasce din tine. Să nu te ierte D-deu, pe tine și ai tăi, de cât nu-

mai atunccî când eu și barbatul meu ne vom întorce din lumea în care mâna-ți ucigașă ne-a trimis.

Și împărătesa își dete sulletul alături de Viorel; iar biata Viorica, lipsită de simțire, cădu prada lui Mână-de-fer, care o duse în palatul lui, căutând mult timp după acesta ca prin felurite daruri și măguleli s'o facă să-l iubească și să-l ieie de barbat; dar toate i-au fost în deșert, căci Viorica când îl vedea încremenea și mută remănea înaintea lui.

—Numai ție îți stă prin putința ca din fiara să me faci om și din Mână-de-fer, cum am fost până acuma, să me faci blând ca un miel. Să nu crești, îi mai dicea el, că cu tine am să fac cea ce am făcut cu Ma-ta și cu tatăl-tău, nu; tu ai să mi te supui, dacă nu de voie, de nevoie. Vești însă, că sunt îngăduitor și nădăduesc că ai să-ți vii în fire.

Vedënd biata Viorica că chip de scapare nu e, că îi streină și n'are pe nimeni în lume, care să sară, ori să se puie pentru dânsa, vedënd că nici macar să se omöre n'are chip, căci era di și nopte privighetă de o habă urtă și bătrână, credincioasa împăratului, se hotări să se supună, să ieie pe Mână de fer de barbat și să se lese 'n voia lui D-deu, dacă așa de crud și negru i-a fost sortit ei pe lumea asta.

În ziua nunței, era mare petrecere și pompă la palat: toți împărații vecini veniseră să se închine lui Mână-de-fer și care de care îl măgulia mai tare; căci

cu toții se temeau de el mai rău de cât de moarte, sciindu-l cât de crud și resbunător este.

După sfârșitul cununiei, Mână-de-fer, voios, voi să ieie pe Viorica, care era mai mult moartă de cât vie, și s'o sue pe tron alături cu dânsul; dar când *drepta* lui atinse mânuța albă și môle a Vioricăi, simți de o dată că mâna'i înțepenesce; iar Viorica scose un rîcnet, ca și cum ar fi mușcat-o un șerpe și se dădu îngrozită îndărăt, smulgându-și mâna din mâna împăratului.

Mână-de-fer sta incremenit privindu-și îngrozit mâna dreaptă, țapănă și înegrită. Toți, cei de față, se apropiară, parte se adunară în jurul împăratului ca să vadă ce s'a întâmplat; iar cei alți căutau să liniștescă pe tinera împărătesă, cari înlemnită ca un chip de piatră, privia înspăimântată la mâna împăratului. Un fior de nespusă grăză cuprinse pe toți cei din prejur, când vedură mâna dreaptă a împăratului prefăcută în mână de fer. Fie-care șoptia cătră vecinul său că pe Mână-de-fer l-a ajuns pedepsa asupririlor și lăcomiei lui, unii diceau că asta e pedepsa lui D-zeu; numai Viorică și Mână-de-fer sciau că se 'ndeplinise blestemul împărătesei lui Viorel, blestemul soției, care-și veduse soțul murind sub ochii ei, blestemul mamei, care-și vedea copila, odorul ei neprețuit, cădend prada neomenosului împărat, dușmanul lor de moarte, care încă se fălia cu porecla ce omeni îi dăduseră de Mână-de-fer.

Din acea di Mână-de-fer, care acum cu drept cuvint putea să se numescă astfel, se făcuse mai blând, nu mai ducea grija altora și se astâmpăraseră în țara lui cu totul; dar era posomorit și tăcut ca și cum l-ar

fi ros ceva la inimă. Trecură doi ani și Viorică îi născu un fiu. La începutul sarcinei împărătesei, Mână-defer se mai mângâiase, vedând că are să aibă un moștenitor la tron și o legătură puternică între el și Viorică; însă când se născu copilul, el se întunecă și mai tare de cum fusese până acum; căci copilul avea mână dreaptă de fer ca și tatăl seu, căruia de altmintrelea îi samana bucațică ruptă.

Biata Viorică plânse lacrimi ferbinți și se intristă amar de nenorocirea ce o isbîia. Ea sta și nopți la ferestră în odaia ei și lacrimile-i curgeau șiroie pe ferestră în grădină; iar din ele crescuseră un covor de vioarele, care pe și ce trecea tot creștea și se îndesa. Nici că putea sărmana să se împace cu mâna de fer a copilului ei și de câte ori voia să-l iele în brațe și-i simțea mâna cea rece și vârtosă, îl lăsa jos îngrozită și buzele ei de mamă nu îndrășneau să-l atingă. Chinul și jalea împărătesei numai D-zeu îl știa și covorul de vioarele din grădină, care pe fie-care și se îndesea din ce în ce mai tare și tot creștea neconținut, așa că mai-mai să ajungă până la ferestra împărătesie.

Chinuită și friptă de scârbă și usturimea lacrimilor, ce vărsase, împărătesă adormi într-o sară cu capul pe ferestră și visă că mama ei, ieșind din covorul de vioarele, veni la dânsa și serutînd-o pe frunte îi spuse că dacă Dumnezeu i-a auzit blestemul, apoi el a ascultat și rugăciunile ce zilnic le făcea pentru Viorică și în curând ea va avea o fată frumoasă, cum n'a mai fost alta sub soare și această fată îi va fi bucurie și fericirea vieții ei. Mama sa îi mai spuse să puie numele fetei

tot *Viorica*—căci această florie e cinstea nemului lor—și cât va fi cu ea însărcinată să poarte în sin un mănunchiu de viorele, culese din viorelele de sub ferestă, udate cu lacrimile ei de amar și suferință; iar după ce va născе, acel mănunchiu să-l păstreze la icône până ce mititica va avea nevoie de el.

Viorica se trezi și parcă se simția mai împacată : acum îi era mai indamână și lacrimile nu mai ardeau fața ei frumoasă. Curând se simți din nou grea și îndată își puse în sin mănunchiul de viorele, așa după cum o sfătuisе mă-sa în vis. Cu cât timpul trecea, cu atât ea se făcea mai veselă, mai frumoasă și fericirea-i strălucia în căutatură. Sosind și ziua norocită, *Viorica* născu o fată, a cărei față și ometul ar fi dușmanit-o, d'apoi perul? părea că e betela; iar ochii arcuiți de gene și sprincene negre, samanau cu 2 viorele tănuite în umbra serei; că dōr nu degeaba biata mă-sa se tânguia viorelelor de sub ferestă în întunericul nopților:

Copilei, după cererea împărătesei, i s'a pus numele *Viorica*; iar mănunchiul de viorele, purtat în sin de mamă-sa, sta acum la icône, după sfatul bunicăi mōrte.

Mână de fer, bucuros că blestemul n'a cățut și pe copilă, farmecat de frumuseța ei, o iubea ca ochii din cap și tōtă ziua o desmerda și o seruta; iar mă-sa în cānteco o culca, în cāntice o scula și afară de mâna ei, altă mână de femeie n'o mai atingea.

Zulnia C. Isăcescu

(Va urma)

Bălcescu, Viața, Scrierile sale.

(Urmare)

Când 1848 resturnase unul câte unul regi și împărați în Franța, Germania, Italia, etc. Bălcescu alergă iute la București pentru a organiza revoluția. În scopul de a lumina și a grăbi propășirea revoluției prin presă, fundă ziarul „Poporul suveran“ în unire cu Boliac, Gr. Alexandrescu, Bolintineanu, Seulescu și Zane. Aci Bălcescu demonstra suveranitatea României, aducând martore tractatele încheiate între Români și Turci, și invocând pe publiciștii Martens și Wattel. În entuziasmul său pentru neatârarea României, ca și strămoșii de odinioară, striga și Bălcescu: „Mai bine țera noastră să se prefacă într'un întins mormint, numai să rămăe tot țera Românilor!“

După căderea revoluției și intrarea armatelor turcesci în țară, Bălcescu cu mai mulți capi ai mișcării fură arestați fără de veste și duși la Ruscuc; de aci se porniră cu ghimii pe Dunăre spre Orșova.

Aceste ghimii erau niște celule în care așternutul se alcătua din o roșăjină întinsă pe ghiulele. În aceste oribile închisori, călătoriră 20 de zile revoluționarii noștri, chinuiți, înghesuiți, într'un aer putred de duhore, și neavând de mâncat altă nimic de cât pâne uscată și negră.

La Semlin Bălcescu deveni liber, de aci se duse la Sibiu, apoi la Brașov; de la Brașov la Belgrad, de ore-ce în Transilvania intrase Muscalii; din Belgrad la Constantinopol și iarăși în Transilvania. În ce stil limpede, în ce limbă armonioasă și cu ce culorit neasemuit de fermecător, ne zugrăvește el sora de dincolo de Carpați („Descrierea fizică

a Ardélului“). Ceia ce-l aduse pe Bălcescu în Ardél fu mai ales dorința lui de a putea împăca pe Unguri cu Români. Când părerea acesta fu împărtășită tovarșilor săi, o înverșanare puternică se ridică în potrivă-î; Tinerimea mai cu seamă, rămase inmărmurită: Cum, acest mare patriot să susție împăcarea Românilor cu a dușmanilor lor de mörte? Mulți îl au pe Bălcescu și astă-zi chiar de rău în privința acestei chestiuni. Pare-mi-se, că dreptatea e cu Bălcescu. Minte superiöră, Bălcescu întrevödu cu spiritul lui de mare istoric, că interesele noastre și ale vecinilor nostri Unguri reclamau buna armonie între ei și noi. Dar, să luăm lucrurile mai de aproape. Noi Români, trăim într'un larg ocean de slavonime, a cărei țintă—istoria e martoră—pururi a fost să ne înghită. Incă de la țarul Petru cel mare, testamentul politic al Rușilor a fost slavonisarea noastră.

Ungurii, la rândul lor, se găsesse strinși într'un cerc strîmt de vițe germanice; singurii ei ströini într'un bilanț de germanii, noi singurii într'o mare de slavoni, dispărțiți de Latiniii apusului prin pedici naturale, —peste puțință de invins—, și isolați în resărit ca o insulă într'uu ocean, n'ar fi fost înțelept öre, să trăim într'o perfectă înțelegere? Öre aceste douë vitese popöre, n'au fost menite să-și dea mânia de ajutor, și n'ar fi ajuns departe, dacă în locul urii și vrajbei seculare ar fi fost legate prin o prietenie trainică? Iată problema pe care Ungurii, stăpâniți de șovinismul lor fără marginii, n'au înțeles-o, și pe care n'au priceput-o chiar mulți dintre noi. Bălcescu se înalță cu pătrunderea de-asupra semenilor săi; cu acea pătrundere adâncă a istoricului, el își dete perfect seamă de faptul acesta, și'n acest scop mai mult, se și duse el în Ardél. Aci avu întâlniri repetate cu capiî mișcării maghiare, cu Bem, Cossuth ș.a.,

stăruind din răsuferință să stărea de la Unguri ore-care concesiuni pentru poporul român, și să aducă înpăcarea dorită. Tote silințele lui însă, se zdrobiră de un refuz aproape absolut. Plin de durere, își luă atunci calea spre munți, către Abrud, unde vedu, ajută și îmbărbătă pe vitejii Moși și pe șeful lor Avram-Iancu în lupta-le titanică cu Ungurii. Iată cum ne zugrăvesce el pe acești viteji în scrierea lui: „Mișcarea Românilor din Ardeal“: Post-am de am vedut însu-mi pe acei îngrozitori *Moși*, pe cari spaima vitejilor Unguri mi-i descria ca niște fiare selbatice, eșind din visiunile munților lor numai spre a face pradă și omor; i-am găsit infuriați foarte și hrănind o ură fanatică către dușmanii lor, - -astfel cum trebuie să fie ori-ce popor în resbóele naționale; dar am găsit unite într'unși multe simțiminte omenóse, înalte și generóse. În acea vreme, când inima-mi era zdrobită, căci din toate părțile vedeam naționalitatea română călcată și strivită de dușmani străini, fusei fericit a găsi acolo, pe acele piscuri uriașe, pe de-asupra norilor o naționalitate și o viață românescă infocată și puternică. Cu ce entusiasm frenetic fusei aclamat și bine-cuvîntat de toți acei țerani, când le spusei, că am venit să le aduc urări de noroc și isbândă din partea fraților lor din țeră, minunați la vitejia lor! În ce tăcere adîncă mă ocoliau și mă ascultau ei, când li vorbeam de puterea nației române, de numărul ei, de întinderea pămîntului ce i-a dat Dumnezeu, și de ursitele cele mărețe ce o așteptă în viitor!“. .

(Va urma)

Olimpia Teodoru

CESTIUNI SCOLASTICE

Sub acest titlu voiă începe să public o serie de ob-

servațiunii referitoare la învățămîntul secundar; rezultatul și al celor deduse din diferite cunoștinți pedagogice și al celor indicate de propria-mi experiență. Cu acesta voiesc să deschid asupra-le discuțiunea tuturor onoraților colegi, pentru ca apoi cei ce-s îndrituiți, ađi sau mâine, să organizeze acel fel de învățămînt, să le aibă ore cum în vedere.

I

Notarea școlarilor

Aprecierea activității și sirguintei școlarilor, cât și a purtării și frecventării lor, se obișnuiesc a se face cu țifre de la 1 pînă la 10. Acest sistem datează de foarte mult timp și s'a generalizat în toate școlile țerei. Numai regulamentul cel nou, din August 1898, a cercat să-l înlăture ore-cum, înlocuindu-l—de o cam dată numai pentru experimentare și într'un număr restrîns de școli—prin notațiunea: *forte bine*, *bine*, *suficient*, *mediocru* și *rau*. Această încercare iusă n'a isbutit și vechiul sistem a fost reîntronat în drepturile-î „ab antiquo“.

Cu tot acest final triumf al seî, acest sistem de notație va trebui să cadă. Faptul, că pe cale oficială, de regulament, a fost recunoscut a nu fi nici simplu nici rațional, a făcut să pierdă mult din „gloria-î trecută“. Prima lovitură i s'a dat, și dacă a isbutit să se mențină încă, acesta se datorește numai împrejurărilor și rutinei. Nu e departe însă vremea când se va prăbuși, de ore-ce e subminat și de cele mai elementare cerinți pedagogice.

Căci să ne întrebăm: Ce rost are notarea școlarilor? Ea dirige studiul. purtarea ori frecventarea acestora? Ea este elementul cel mai prețios și ponderabil al „însă-și“ existenței școlei? Ea constituie fondul organizării învățămîntului secundar și al rezultatelor ce acesta cată să dea?

De loc. Darea notelor n'are nici unul din rolurile acestea. Școlă, în înțelesul larg și adevărat al cuvîntului, pōte exista și pōte da rōde, ba încă din cele mai frumoșe, și fără a se recurge la notație, căci ea este dātătōre de lumină, nu de note și de certificate.

Și dacā totuși se notēzā meritul și demeritul școlarilor, din punctul de vedere și al cunoștințelor dobîndite și al purtărei lor caracteristice și al frecventărei, acesta e numai o chestie de o ōre-care administrație didactică. Este o simplă mēsură de ordine, de rînduclă, de sistematisare în vederea drepturilor ce școla acordă. E un secundar mijloc pentru un regulat mers al învățămîntului. Numai pe planul al doilea apoi, îndirect și în fōrte mică mēsură, notația are și rol pedagogic: de imbolditōre și stimulatōre pentru școlari.

Așa dar notației în genere cată să nu i se dea o precădere mai mare, de cât trebuie să aibă. Să nu se pună pe ea tot temeiul școlēi și să nu se socotēscă ca o parte integrantă a acesteia. Să nu se facă din *notă* idealul și idolul școlarului.

Și vechiul sistem tocmai la ceea ce n'ar trebui tînde.

După el, *nota* e totul. Dacā n'ar fi, nici școlă n'ar fi. E o condiție de viață și de mōrte pentru acesta, e ținta ei finală. Școlariī învață pentru note; profesoriī fac cursuri pentru a da, trece și socoti note; cancelariile fōiesc de socoteli și para-socoteli de note, de medii peste medii: lunare, trimestrale, anuale, generale, de clasificație; societatea însă-și alimentēzā cu elevi învățămîntul pentru ca acestia să capete note. Școlē dar pare că trāesce numai prin note și pentru note, pare că este un vast atelier pentru confecționarea acestora și a certificatelor.

În acest sistem de notare dar își găsesce obișșia întregă

serie de ingerinți, rugăminți și amenințări, de josnice abuzuri de favoritism ori persecuții, cum și de numeroase confiscate, degradatoare pentru școlă. De la el porcede ridicala drămuire spițerescă—de 5. 16, 5. 19 orî 6' 23— a silinței, priceperii, purtării și frequentării școlarilor. Prin el capătă ființă toate tirguelile și tocmelile nedemne. Cu el se întovărășesc însă-și inuștiția școlară.

Și acesta cu atât mai mult cu cât distanța dintre țitre, destinate a reprezenta toate nuanțele meritului ori demeritului școlarilor, nu e extrem de mare și bine mearcătă.

E gârbovit dar și plin de pacate pedagogice acest sistem de notare. Să încetăm cu el

Facă-și loc notarea cea nouă, cu predicate, simpla și rațională, lipsită de toate aceste neajunsări, dând notei locul ei cuvenit în complexul întregului organism al școlii.

Va trebui însă ca și aplicarea acestui nou sistem să se facă cu o deosebită atenție, pentru a nu se reveni sub o altă formă la neajunsurile indicate.

Se va procede, pentru acesta, cam în următorul chip:

Profesorul va trebui să cerceteze cât de des pe școlari, pentru a se convinge dacă nu prelege în deșert și dacă aceștia pot a se folosi efectiv de chipul cum el prelege. Tot deodată rezultatul acestor cercetări îl va nota în carnete personale luare cu notele *r*, *m*, *s*, *b* și *fb*, pentru a avea într'una la îndemână control asupra propriei sale metode și asupra felului cum școlarii îl pot urma. Acesta va servi apoi și la rinduela, de care mai sus se vorbește, și la imboldirea inertă acesteia. Aceste cercetări, pentru a fi ceea ce trebuiesc, vor fi făcute cu privire și la felul de pătrundere al școlarului, și la acel de silință, și la acel de atenție, și la caracter, și la puterea de asimilare, la tot infine ceea

ce ne poate da o idee despre felul „cum merge cu învățătura acel elev.“

Odată cu cercetările și observările de așa natură, profesorul va mai trebui să însemneze absențele școlărilor, mai ales cele fără motiv, precum și toate abaterile de la o demnă purtare și disciplină școlară, după aprecierea sa.

În urmă, la sfârșitul fie-cărui trimestru, pentru a se armonisa, pe cât va fi posibil rezultatele cercetărilor dela diferite obiecte de studiu, ale purtării și ale frecventării, va avea loc o conferință plenară. Cu această ocaziune se va controla de fie-care profesor metoda sa particulară și a obiectului său, cum și aprecierea făcută asupra cutărui sau cutărui școlar. În acest chip se va forma o idee mai completă asupra meritelor sau demeritelor generale—studiu, purtare, frecventare—ale școlărilor, asupra chipului „ce fel de școlar e.“

După această consfătuire, fie-care profesor luându-și lămuririle necesare, întărindu-și sau modificându-și părerea făcută asupra fie-cărui școlar, matur chibzuind cu sine însu-și, va trece în cataloagele cancelariei o notă (fb, b, s, m, r,) care se reprezintă aprecierea generală asupra fie-cărui elev la obiectul respectiv.

Fie-care școlar va avea așa dară câte trei note în cursul unui an.

La finele trimestrului III, după ce s'a făcut operațiunea de care se vorbește, fie-care profesor va procedea la *alegerea școlărilor pentru examen.*

Nu vor mai fi examinați la obiectul respectiv școlari care vor avea cele trei note *fb* sau *r*. Primii din această categorie se vor declara promovați, iar cei din a doua, repetenți. Restul se va admite la examenul respectivului obiect, cu deosebirea că dacă se găsesc elevi din a doua

categorie la trei obiecte în aceea condițiune ei vor fi cu totul declarați repetenți, ne mai presintându-se de loc la examen.

După examinare, profesorii vor trece în carnetele lor respective nota de examen, tot în chipul arătat, avându-se în vedere exact aceleași norme ca în cursul anului. La sfârșitul general al examenului va fi iar o conferență de armonizare, după care se vor trece în cataloagele cancelariei notele examenului, și se va încheia situația fie-cărui școlar la fie-ce obiect.

Școlarii, cari nu vor avea nici-un r sau m , sau cari vor avea cel mult un r sau un m , nu la examen însă și în schimb să aibă cel puțin doi b , sau un b , se vor promova. Toți ceilalți se vor examina în Septembrie, afară de cei cari vor rămâne repetenți după cele stipulate mai jos.

La urmă de tot direcțiunea școlii va procedea la încheierea situațiunei absolut definitive.

Vor fi promovați, cei promovați la fie ce obiect.

Vor fi corigenți cei nepromovați la maximum două obiecte, precum și aceia cari, indiferent de numărul obiectelor și nota examenului, vor avea cel puțin doi b .

Aceștia vor fi examinați în Septembrie la obiectele rămase și se vor promova dacă la fie-ce obiect vor obține cel puțin nota b .

Toți ceilalți vor fi repetenți numai un an, eliminându-se după acest timp cu desăvârșire din tote școlile similare ale Țerei.

Numai cam astfel procedându-se, sistemul de notare e și simplicit și rațional, conservându-se și caracterul școlii: de a instrui. Printr'acesta suntem scutiți de desgustătorea cântărire a facultăților școlarilor, și se liberează tot de odată și profesorilor un timp prețios, ce s'ar putea întrebuința mai cu succes într'altă direcție, de cât în adunări, scăderi,

înmulțirii și împărțirii de note, totă ziua și tot anul, pentru a scote că X e un școlar de 6.23 la studiu, 8.14 la purtare și 9 la frecventare, iar Y de 6.16 la studiu, 8.47 la purtare și 9 la frecventare.

Th. Avr. Aguletti
Directorul Gimnas. din Tirgoviște

Cantinele Școlare

I

Situația cassei Soc. „Propășirea“ pe luna Noembrie 1899

4711 lei 30. Incasări până la finele lunii Noembrie a. c. din cari:
4504 lei — În 10 recipise a cassei de depuneri,
91 „ 95 în numerar
115 „ 35 Cheltueli

4711 lei 30 Total

Casier. **C. Parteni**

Secretar-Comptabil, **M. T. Pantazi**

II

În Decembrie a. c. ca ajutore din acest fond, se înființează 3 cantine, mai întinse pe lângă școlile de la munte, la cari copii urmeză de la cea mai mare departare de școală și anume:

- 1) La școla din Grințes comuna Bistriciora
- 2) „ „ „ Poena Teului „ Călugăreni
- 3) „ „ „ Buhalnița „ Buhalnița

Arți de dorit, să se observez de aproape funcționarea acestor cantine.

D-nii învțătatori respectivi sunt rugați a și da totă osteneala spre a ține compturi f. minuțioase, ca pe baza experienților să putem culege notele necesare la formarea regulamentului cantinelor școlare, cerut de statutele societății „Propășirea“.

Nevoie de cantine, se simte în multe localități atât de la munte cât și de la câmp în acest județ; dar față cu greutățile timpului — sporirea fondului mergând foarte anevoie — de o cam data — pentru a nu se epuiza fondul chiar de la început — ne oprim, și le vom înmăulți pe măsură ce și fondul societății se va mări. **COMITETUL**

Relativ la comitetul de administrație și redacție.

În ședința extra-ordinară de la 10 Decembrie a. c. a comitetului societății „Propășirea“ față și cu alți membrii ai corpului didactic primar, la cercul conferențiar B. din Piatra N. s-a decis, ca comitetul de redacție și administrație a revistei noastre să se compună din membrii corpului didactic ai orașul Piatra N., cari colaborează de la No. 1 an, IV și vor colabora la revistă. Acesta pentru a evita ori-ce nemulțumiri.

Un comitet trebuie să fie, care să iea cunoscintă de articolele primite, să corecteze zațul — în fine s'o administreze — și cum lucrări sunt în fie-ce di, natural, că acest comitet nu poate fi compus de cât din dascalii orașului în care e sediul revistei.